

3. Підприємство має регулювати та координувати свою діяльність не лише згідно державного законодавства але і згідно законодавства ЄС.

Три перелічені напрямки зміцнення економічної безпеки вітчизняних підприємств є узагальненими напрямками і потребують детальної розробки. Саме тому в подальшому є нагальна необхідність дослідження геополітичних трансформацій та їх вплив на економічну безпеку вітчизняних підприємств.

Бібліографічний список:

1. Golz HG. Demokratie und Beteiligung. *Polit Zeitgesch.* 2011-61 (8). P. 44-45.
2. Kröger S., Friedrich D. (Hrsg) The challenge of democratic representation in the European Union. *Palgrave Macmillan, Basingstoke.* 2011-65(4), p. 23-25.
3. Piepenbrink J. Digitale Demokratie. *Polit Zeitgesch.* 2012. 62:(7), p. 56-59.

УДК: 342.92

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Кухар О.В., кандидат юридичних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

24 лютого 2022 року російська федерація вдерлась на територію України і розпочала широкомасштабну агресивну війну, що призвело до окупації певних територій та ведення бойових дій практично на усій території нашої держави. Окупанти безжально знищують як об'єкти цивільної інфраструктури так і промислового сектору, що призводить до зруйнованості логістичних ланцюгів, скорочення кількості робочої сили та кількості населення в цілому. Такий комплекс загроз зовнішнього і внутрішнього характеру обумовлює нові виклики і посилює існуючі загрози економічній безпеці країни, яка є основною складовою національної безпеки нашої держави. За таких надзвичайно складних умов, перед державою постає надскладне завдання пошуку нових шляхів оперативного реагування та подальшої нейтралізації чи мінімізації тих руйнівних негативних наслідків, що спричинені російським вторгненням. Провідне місце в цих процесах повинна займати державна політика, спрямована на запобігання виникненню критичних негативних загроз та проявів економічних ризиків для нашої

держави та їх ефективного подолання. Розвиток економіки в умовах воєнного часу потребує чіткої державної стратегії, де успіх залежить від злагодженості і системності державної економічної політики, від розвитку і удосконалення нормативно-правової бази економічної безпеки.

У науковій доктрині поняття економічної безпеки розглядається найчастіше як економічна категорія і трактується по-різному. Вперше термін «економічна безпека» був вжитий у 30-х роках минулого сторіччя, де він розглядається як сукупність умов що забезпечують суверенітет, захист стратегічних інтересів і повноцінний розвиток суспільства. Офіційно термін «економічна безпека» визначено у 1985 році, коли на 40-й сесії Генеральної асамблеї ООН була прийнята резолюція «Про міжнародну економічну безпеку» [1, с. 7].

У широкому контексті під економічною безпекою розуміють стан держави, за якого вона має можливість створювати і розвивати ефективні умови для перспективного розвитку та зростання добробуту громадян. Основним критерієм економічної безпеки країни вважається здатність її економіки зберігати або, принаймні, швидко поновлювати рівень суспільного відтворення в умовах критичного зменшення (припинення) поставок ресурсів (товарів, послуг, технологій тощо) або кризових ситуацій внутрішнього чи зовнішнього характеру [2, с. 21].

Варто зазначити, що економічна безпека є не тільки економічною категорією, а і правовою. Проблема визначення економічної безпеки з позицій права є досить складною і економічна безпека як правова категорія була і залишається предметом численних наукових досліджень. З цього приводу Драган О.І., зазначає, що безпека є елементом правової системи та представляється як специфічна сфера правової охорони та захисту конституційних інтересів громадян, суспільства, держави й нації. Складовою економічної безпеки є чинна система законодавства, що регламентує діяльність суб'єктів щодо її забезпечення [3, с. 9].

Досліджуючи питання правового регулювання економічної безпеки в Україні, Лекарь С., наголошує на тому, що економічна безпека з юридичної точки зору включає в себе два складники:

– по-перше, це такий стан суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, за якого поведінка суб'єктів права в сфері виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних і духовних благ відповідає встановленим правовим приписам;

– по-друге, це такий стан законодавства, що регулює сферу економічних відносин, за якого воно відповідає вимогам економічної безпеки. [4, с. 186].

На думку Самойленко Ю., Григорчук М., правову складову економічної безпеки, можна означити наявністю таких небезпечних чинників, як нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, у тому числі фінансової (фіскальної) політики держави; недостатньо швидко, а в багатьох випадках і запізніле нормотворче реагування на ринкові зміни як усередині держави, так і за її межами, відсутність ефективної програми запобігання економічним і фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; «тінізація» національної економіки; переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними [5].

Отже, економічну безпеку як правову категорію слід визначати як комплекс ефективних форм і методів захисту та протидії будь-яким негативним чинникам економічного характеру, які посягають на встановлений Конституцією та законами України порядок реалізації усіма суб'єктами господарських відносин, прав на об'єктивне самовідтворення та розвиток, примноження національного багатства, а також якісного й повного задоволення потреб українського народу.

Економічна безпека – це не лише захищеність національних інтересів, а й готовність і здатність інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів розвитку вітчизняної економіки. Загалом, правовою основою регулювання економічної безпеки є Конституція України, відповідно до статті 17 якої забезпечення економічної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу, а на інститути влади покладається завдання щодо забезпечення економічної безпеки держави. Окрім Конституції України, правову основу регулювання економічної безпеки складають і інші нормативно-правові акти, що визначають базу правового забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, законодавчі акти, що регулюють різні галузі економіки, законодавчі акти, що закріплюють стратегію розвитку економічної безпеки як на мікро-, та і на макрорівнях, Укази президента та рішення Кабінету Міністрів України тощо.

Важливим кроком у регулюванні питання забезпечення економічної безпеки України став Указ Президента України про введення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» та її затвердження [6]. Метою цієї Стратегії є визначення стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованого на реалізацію Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом

Президента України від 14 вересня 2020 року № 392. У цілому Стратегія економічної безпеки України є фаховим системним документом, який містить оцінку стану економічної безпеки України, виклики і загрози та шляхи їх подолання, пропонує стратегічний курс державної політики у сфері економічної безпеки та механізми реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки та індикатори економічних загроз. Реалізація Стратегії має запровадити прозору систему постійного моніторингу економічної стійкості та щорічну оцінку стану економічної безпеки, що має на меті сприяти підвищенню ефективності реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки і політичної відповідальності за її результати [7].

На виконання Стратегії, Законом України «Про бюро економічної безпеки України» від 28.01.21 р. № 1150-IX [8] було створено принципово новий правоохоронний орган, покликаний протидіяти правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Створення Бюро економічної безпеки України є новим кроком у становленні системи правоохоронних органів. Цей орган виконує не лише стандартні функції з розслідування тих чи інших правопорушень, а й діє комплексно задля того, щоб в загальному покращити економічну ситуацію в державі, що неабияк потрібно на сьогодні. Широкий спектр напрямків діяльності, якою займається Бюро економічної безпеки України свідчить про його важливу роль у боротьбі з агресором в аспекті забезпечення достатнього рівня економічної безпеки, щоб подолати усі наявні труднощі. Основне завдання Бюро економічної безпеки полягає у забезпеченні економічної безпеки держави шляхом комплексної протидії кримінальним правопорушенням. Варто зазначити, що створення спеціальних органів розслідування економічних злочинів це поширена практика у розвинених європейських країнах та США. Отже, створення Бюро економічної безпеки України повністю відповідає стратегічним завданням інтеграції нашої держави в європейський простір. Євроінтеграційний курс державної політики зобов'язує Україну забезпечувати ефективне функціонування інститутів, які гарантуватимуть економічну безпеку держави, як необхідну складову національної безпеки.

З початку повномасштабної війни економіка України зазнає суттєвих збитків, але держава за підтримки європейських партнерів приймає відповідальні та виважені як законодавчі так і політичні рішення з метою подолання загроз і підтримання економічної безпеки нашої країни. Зокрема у червні минулого року ЄС офіційно скасував для нашої країни усі мита і збори з українських товарів, які йдуть на їх

ринок, аби допомогти відновленню вітчизняного бізнесу, який постраждав від війни. Також, був ратифікований так званий «транспортний безвіз» – угода між Україною та ЄС про вантажні перевезення автомобільним транспортом, яка дозволяє українським перевізникам здійснювати двосторонні та транзитні рейси європейськими країнами без необхідності отримувати спеціальні дозволи та водійські права міжнародного зразка, оскільки Україна та ЄС відтепер визнаватимуть водійські документи один одного. Ще одним кроком для спрощення умов торгівлі з країнами Євросоюзу стало приєднання до «митного безвізу» – режиму спільного транзиту, в рамках якого на один транспортний засіб треба мати лише одну декларацію та одну гарантію, які підходять і для експорту, і для імпорту, і для транзиту товарів.

Отже аналізуючи вище викладене можна констатувати, що не дивлячись на складні умови воєнного стану Україні вдалося досягти певних успіхів не лише у військовій сфері, але і продовжити рухатися у напрямку здійснення важливих економічних, політичних та законодавчих змін. У системі національної безпеки України економічна безпека є її фундаментом і матеріальною основою, а забезпечення економічної безпеки є винятковою прерогативою держави. Основне завдання держави в контексті забезпечення економічної безпеки – створення такого економічного, політичного та правового підґрунтя її інституційної інфраструктури, які б забезпечували стійкість, стабільність національної економічної системи та реалізацію національних економічних інтересів.

Бібліографічний список:

1. Генеральна асамблея ООН. URL: <http://www.un.org/ru/ga> (дата звернення: 12.01.2021).
2. Дмитриченко Л.И. Государственное регулирование экономики: методология и теория: монография. Донецк: УкрИТЭК, 2008. 330 с.
3. Драган О.І. Соціально-економічна безпека: конспект лекцій. К.: НУХТ, 2013. 114 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/107.13.pdf>
4. Лекарь С. Правове регулювання економічної безпеки в Україні. *Підприємства, господарство і право*. 12/2019. С. 186-191.
5. Самойленко Ю., Григорчук М. Економічна безпека України: правовий аспект. *Віче*. 2013. № 13. Вересень. URL: <http://www.viche.info/journal/3838/>
6. Указ Президента Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021>

7. Правдоук А.А. Особливості законодавчого забезпечення економічної безпеки України. *Інформація і право*. 2021. № 2(37). С. 170-182.

8. Закон України «Про бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 № 1150-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

УДК: 352

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Люта Ю.В., здобувачка вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Україна впроваджує реформу місцевого самоврядування та децентралізації влади, що передбачає делегування більш широких повноважень та ресурсів на рівень територіальних громад. Формування спроможних громад є ключовою складовою та запорукою успішної реалізації цієї реформи. Одним із найбільш актуальних питань для територіальної громади є стратегічне планування, яке повинно базуватись на розв'язанні соціальних, економічних та екологічних проблем для покращення якості життя та благополуччя мешканців громади.

У контексті адміністративно – територіальної реформи, важливим елементом розвитку місцевого самоврядування є залучення інвестицій до територіальних громад. Наукові дослідження вітчизняних вчених, таких як О. Бородіна, М. Бутко, Б. Буркинський, Г. Васильченко, В. Голян, П. Гайдуцький, Б. Данилишин, О. Дацій, М. Корєцький, Н. Зіновчук, М. Малік, А. Мерзляк, І. Парасюк та багатьох інших, присвячені питанням інвестиційної політики, стратегії розвитку територіальних громад, планування, фінансування та вирішення актуальних питань, пов'язаних з соціально-економічним розвитком територій.

Ці дослідження сприяють розвитку ефективних методів та інструментів, які допомагають громадам залучати інвестиції та розробляти стратегії розвитку, що базуються на вирішенні соціальних,

---

* Науковий керівник – доктор економічних наук Є.А. Гринь